

Nyheter från Radiomuseet

Nr 60, 1 januari 2014

Lars Lindskog

Redaktör

l.lindskog@hem.utfors.se

Viktor Ohlsson

Webbmaster

viktor.ohlsson@von.pp.se

ETT GOTT NYTT ÅR önskas alla våra läsare

Bild: okänd fotograf

2013

Ännu ett framgångsrikt år för Radiomuseet

Under 2013 överlämnade Kent Ahlqvist ordförandeklubban i föreningen till Åke Kjellin. Kent hade då varit vår ordförande under 6 år. Under dessa år har mycket förändrats och utvecklats på Radiomuseet. Ett av Kents mål var att vi skulle skapa ett *levande Radiomuseum*. Ett museum där besökanden inte bara skulle mötas av intressanta lärorika radiohistoriska föremål utan även av liv och aktivitet.

När man idag talar med våra besökare känns det som om vi lyckades bra med detta. Man blir så glad varje gång en besökare säger att detta var någonting helt fantastiskt. Inte visste jag att det fanns ett så fint Radiomuseum i Göteborg.

I år har den populära audioutställningens yta ökat från 10 till 16 kvm vilket är helt avgörande för att ge rättvisa åt den intressanta utrustning vi kan visa upp inte minst den från Sveriges Radio.

Under hösten kom så kursverksamheten igång igen på allvar med tre olika kurser vid fyra tillfällen, ett rekord i Radiomuseets historia.

Under september deltog Radiomuseet i Bok & Biblioteksmässan för första gången sedan 1999. Detta blev en positiv upplevelse för oss som arbetade på mässan genom alla nya kontakter vi fick. Vi delade ut inbjudningskort till de som besökte vår monter. Många nappade på erbjudan att få besöka Radiomuseet för halva inträdet.

Den omfattande katalogiseringen av tidskrifter har i år avslutats på biblioteket. Under 2014 arbetar vi vidare med registrering, systematisering och avskanning av teknisk dokumentation.

Under 2014 kommer vi att färdigställa vårt nya försäljningsutrymme alldeles till vänster om ingången till museet. Avsikten är att göra detta till en lokal liknande en radioaffär i gammaldags stil för försäljning av fungerande radioapparater samt komponenter. I dag har komponentförrådet flyttats till detta utrymme och där komponenterna tidigare förvarades inrättas nu en anläggning för mediaöverföringar av ljud och bild, Vår avsikt är att få igång denna verksamhet under 2014.

Som framgått av många artiklar i Nyheter från Radiomuseet har vi väsentligt utökat vårt kontaktnät med föreningar och enskilda personer inom och utanför vårt land. Detta har främst varit möjligt tack vare vår nya dynamiska och lättuppdaterade hemsida, våra intensiva aktiviteter på Facebook samt via spridningen av Nyheter från Radiomuseet till nya grupper och föreningar. Vi kan även glädja oss åt en ökande tillströmning av nya medlemmar.

Ett varmt tack till alla för året som gått. Vi har nu ett nytt spännande år framför oss tillsammans med vårt kära Radiomuseum.

Lars Lindskog

Redaktör och lokalansvarig

l.lindskog@hem.utfors.se

Debatten om DAB i Danmark

Vi saxar följande ur RADIOTEN Nr. 12 / 2013. Radioten är ett nyhetsblad som utges en gång i månaden av Radiohistorisk Forening Ringsted, stiftat den 26 maj 1993.

FM contra DAB, PRESSE-meddelelse bdn 6. nov. 2013

FM-båndet truet af lukning *Kommentar af Bjarne D. Nielsen*

Formand for Ringsted Radiomuseum og Radiohistorisk Forening Ringsted, samt mangeårig radiofaglærer og ekspert i radio- og TV-teknik.

EUs bestræbelser på digitalisering rammer nu FM-båndet. I Medieaftale for 2012-2014 fra 9. oktober 2012 er det bestemt, at FM-båndet bliver lukket ved udgangen af 2019, hvis digital radiolytning - uanset platform - opnår 50 procent af lytterne senest medio 2018.

En lukning af FM-båndet indebærer imidlertid store omkostninger for danskerne: Ikke mindre end 15 millioner FM-radioer og 2 millioner FM-autoradioer bliver med ét slag tavse. En udskiftning til DAB-radioer løber op i mange milliarder. At lægge DAB i antenneanlæg er heller ikke problemfrit. Desuden er det et stort spørgsmål, om DAB reelt kan erstatte FM. Dertil kommer, at det stærkt komprimerede digitale signal ikke, *som mange forventer*, giver en bedre lyd kvalitet end FM. Faktisk er lyd gengivelsen en smule ringere end fra en god FM-modtager.

DAB i bil og antenneanlæg

Næsten ingen nye biler bliver leveret med DAB, og i den eksisterende bilpark er andelen af DAB også nær nul. Da autoradioer er en integreret del af moderne bilers dyre elektronik, kan man som bilist ikke selv eftermontere DAB, og bistand fra en fagmand bliver kostbar. Desuden skal man udskifte bilantennen, da DAB bliver sendt på andre frekvenser end FM. Det samme gælder naturligvis i antenneforeninger. Vælger man at omsætte de mange DABkanaler til FM i kablerne, løber regningen op. Endelig har DAB stadigvæk problemer med at sende trafikradio, der kan leve op til FM-sendenettet. *En bedre løsning kan ligge mange år ude i fremtiden.* Derfor kan DAB heller ikke trafikikkerhedsmæssigt leve op til kravene i overskuelig fremtid.

Dækning med forbehold Kortet over DAB-dækning på

<http://www.dr.dk/OmDR/digitalradio/Hjaelp/20110315104649.htm>

ser perfekt ud, men stemmer ikke med, at forhandlerne får mange DAB-radioer retur, fordi de virker for dårligt ude hos lytterne. Selv om DAB er konstrueret til udendørs modtagelse med bilantennen, forsøger man nemlig nu at bruge det indendørs i hjemmene. *Hvor mange lyttere har DR besøgt for at kontrollere den virkelige DAB-dækning indendørs*, hvor beregninger er alt for usikre? Lytterne vil blive helt prisgivet dæmpningen af DAB i deres vægge og vinduer. DR har i ugebladet Ingeniøren åbent

erkendt, at man nok kan glemme kældermodtagelse. Det er et uacceptabelt tilbageskridt, når FM allerede virker altid og overalt. Meget tyder på, at DR har for få og for svage DAB-sendere til sikker indendørs modtagelse i hele landet. Problemet bliver ikke mindre af, at langt de fleste DAB-modtagere på markedet er *køkken-*radioer kun med stavantenne. De har ingen antennebøsning, og man får derfor ikke mulighed for at bruge DAB-signaler fra antenneforeningens kabler.

Behold FM-båndet og udsæt DAB+

DAB burde være en forbedring i forhold til FM, men bliver et tilbageskridt. Tilmed overvejer politikerne at bruge det nyeste system DAB+, så størstedelen (omkring en million) af lytternes nuværende DAB-radioer ikke længere kan modtage det digitale signal. Medieaftalen for 2012-2014 har heldigvis ikke låst sig fast på DAB+, som også vil få endnu dårligere lyd kvalitet i forhold til FM, fordi man vil klemme dobbelt så mange radiokanaler ind på samme DAB-sendere som nu.

FM giver bedre lyd kvalitet og har langt større sikkerhed for dækning i krisesituationer end både DAB, Internet og digital-tv. Forkortelsen FM står ikke bare for Finere Musik, som man sagde ved systemets indførelse i 1950'erne, FM giver også *Fantastisk Modtagelse*.

Selv efter 60 års teknisk udvikling er FM stadigvæk det eneste system, som er 100 procent til at stole på. Mit råd til politikerne er derfor at beholde FM-båndet og udsætte overgangen til DAB+, til dette system får samme dækning og virker mindst lige så stabilt som FM. Det danske FM-sendenet er end del af det civile beredskab ved katastrofer. Her vil det være helt uansvarligt at erstatte det med et DAB/DAB+ uden sikker indendørs dækning.

Bjarne D. Nielsen

bdn@pc.dk

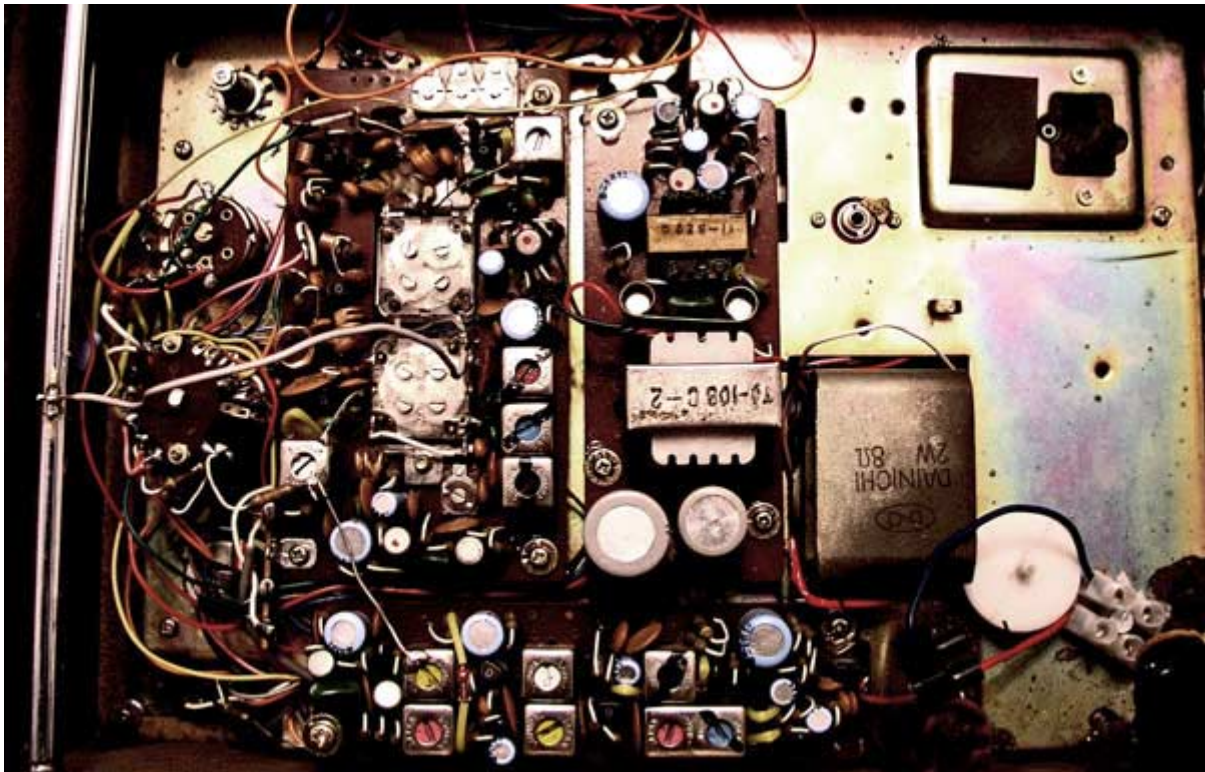
Bjarne D. Nielsen har undervist flere generationer danske radioteknikere og var en af de første, der fik en DAB-modtager herhjemme.

Årets julpyssel: Bygg din egen theremin

Min enkla theremin: fr.v . 1. Pearce Simpson Gladding cyclone. 2. Sony typ CGD-E10, 3. Philips 90RL 650 OCR

Här är min egen theremin bestående av tre transistorapparater, alla försedda med MV-band. Jag öppnade den vänstra av dessa apparater och kopplade samman anslutningen till dess vridkondensator för AM-bandet med FM-antennen. Samtidigt kopplade jag bort FM-antennens anslutning till FM-kretsen. På detta sätt kunde jag påverka frekvensen hos AM-oscillatorn kapacitivt via FM-antennen.

Pearce Simpson Gladding cyclone öppnad. Overkopplingen syns mitt i bilden.

Därefter ställde jag in en mellanvågsfrekvens på mittenradion (lyssnarradion) som inte stördes av någon extern radiosändare. Efter detta ställde jag frekvensen på den högra radion så att dess

oscillatorfrekvens överensstämde med den valda våglängden och då försvann bruset helt i lyssnarradion. Tills sist satte jag på radion till vänster med antennen och stämde av dess oscillator på samma sätt men med mina händer en bit ifrån antennen. Flyttade jag därefter ena handen närmare antennen så ändrades oscillatorfrekvensen något och skillnadsfrekvensen mellan den vänstra och den högra apparatens oscillatorfrekvenser blev fullt hörbar och tonhöjden steg ju närmare jag kom antennen med handen.

Svagheten med denna uppkoppling är att man inte, som på en specialbyggd theremin, har en andra antenn för variation av ljudstyrkan varför det inte går att nyansera tonerna. Ljud blir det i alla fall! Hur man sedan i all fridens namn spelar en melodi på detta "instrument" är en mycket knepigare fråga.

Lisa Gamble

Uppslaget till allt detta kom genom ett trevligt besök i juni i somras på Radiomuseet av en ung kvinna från Canada, Lisa Gamble, som specialiserat sig på att göra ljudinstallationer via flera grupper av radiomottagare uppkopplade på detta sätt. Lisa Gamble reser omkring i världen som musikperformer med det hon kallar för en **radiotheremin**, dvs med flera grupper av radioapparater som är kopplade som de jag beskrev ovan. Vid besöket i Göteborg kom hon närmast från Berlin.

Lisa Gamble i full aktion under en performance

På hennes hemsida finner man mer information om henne och kan även lyssna på några av hennes framträdanden: www.gambletron.ca

Lisa Gambles e-postadress är gambletron@gmail.com

Lars Lindskog

l.lindskog@hem.utfors.se

Om bibliotek och ljud på medlemsmötet

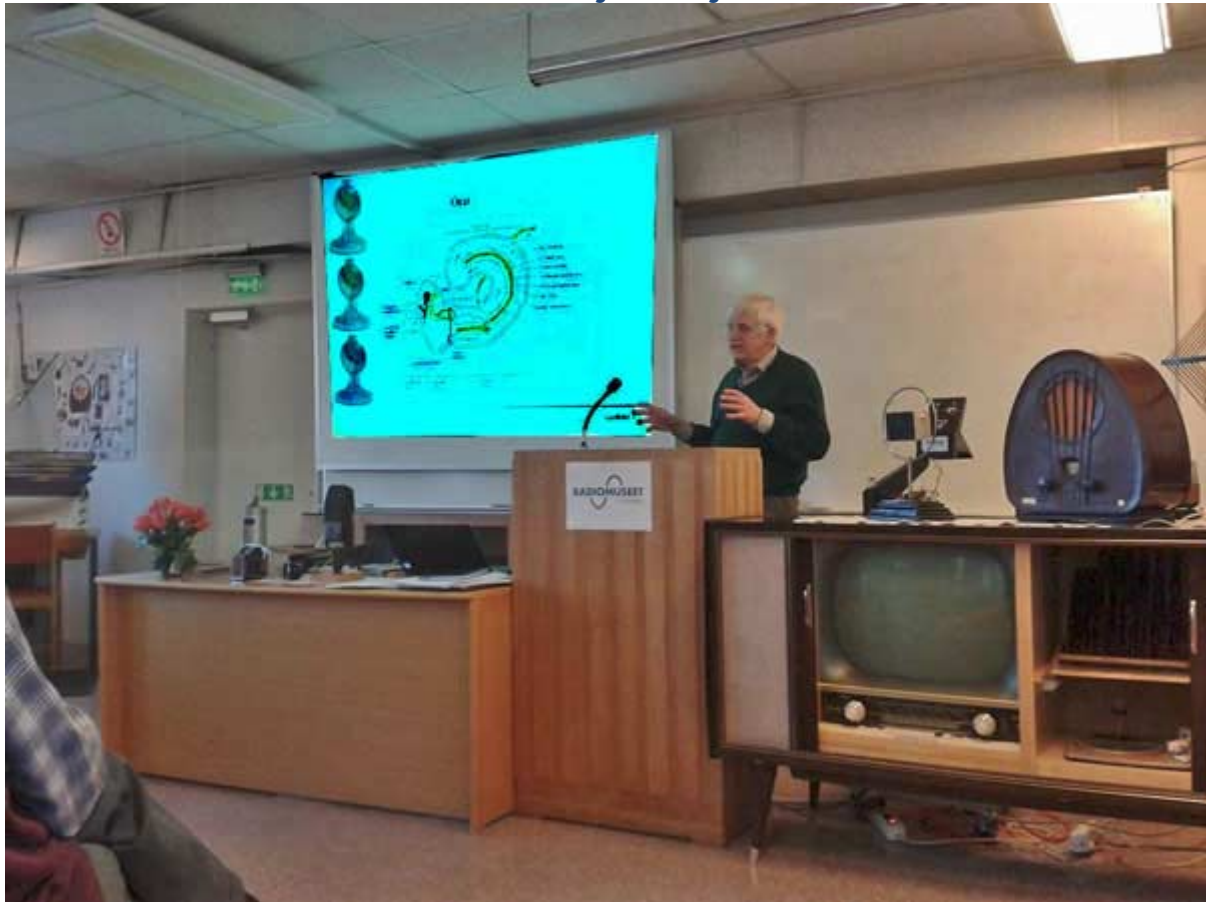
Lördagen den 7 träffades medlemmarna i Radiohistoriska föreningen till årets sista kvartalsmöte. Vid mötet höll Lars Quiding en mycket initierad genomgång av läget för biblioteket vilken nu håller på att genomgå en omfattande systematisering som efter hand syftar till att göra det mycket lättare att finna det man söker både i rent fysiskt och via registret i biblioteksdatan som är tillgänglig för alla intresserade via Radiomuseets hemsida.

Lars Quiding exemplifierade pedagogiskt de olika sökfunktionerna i Radiomuseets bibliotek

Mikrofonen, den starkaste länken i ljudkedjan!

Bilder: Matts Brunnegård

Håkan Lindberg inledde sin berättelse om ljud med att berätta om örats funktion

Efter kaffet berättade Håkan Lindberg om mikrofoner och illustrerade sitt intressanta föredrag med inspelningar upptagna med äldre mikrofoner vars ljudkvalitet var förvånansvärt bra. Tekniken utvecklades redan på 20-talet då mikrofonen tidigt blev den starkaste länken i ljudöverföringskedjan. Vi fick lyssna till flera fina exempel på detta bl.a. en tysk stereofonisk bandinspelning från 1943 där Walter Gieseking spelade Beethovens 5:e pianokonsert med en ljudkvalitet som klarar sig bra i en jämförelse sig med dagens teknik. Detta skedde mitt under kriget i en tid då enbart 78-varvsinspelningar fanns att tillgå i handeln.

Som tur är för alla som inte kunde närvara vid detta föredrag finns det en rik källa med kunskap att ösa ur i Håkans läsvärda hemsida som innehåller initierade artiklar om mikrofonteknik, mikrofonkonstruktion, mikrofonval, mikrofonplacering samt om mikrofoner som förändrade historien och mycket annat.

Vi tackar Håkan för ett mycket givande föredrag!

Hemsida: www.mikrofonen.se

Kontaktadress: hakan.lindberg@mikrofonen.se

Kursverksamheterna

Stort intresse för kurs i användning av spektrumanalysator

I förra numret av NfR skrev jag om att det hade framkommit önskemål om en kurs om användning och handhavande av en Spektralanalysator. Intresset har varit överraskande stort, och visar att medlemmarna i Radiohistoriska Föreningen verkligen går på djupet med sitt intresse för radioteknik. Vi har nu sju anmälda till den första kursen som därmed är fulltecknad. Glädjande nog har vi också inom våra egna led en lärare med synnerligen gedigen teoretisk och praktisk erfarenhet av sådana instrument. Lennart Nilsson, som i många år arbetat på Ericsson, har privat samlat på sig ett antal instrument.

Den första kursen är planerad till veckoslutet den 8-9 februari i Radiomuseets lokaler.

Om du har missat att anmäla dig, så är det alltså för sent till den första kursen. Men, du får gärna anmäla ditt intresse, så skall vi genomföra fler kurser när vi fått in tillräckligt med deltagare

Bo Sörensson

bo@sorensson.se

telefon 0730 322 192

Licenskurs för blivande radioamatörer

Den planerade kursen för blivande radioamatörer blir av! Vi har för närvarande sju anmälda. Kursen kommer att hållas i Radiomuseets lokaler, och kursdagar blir onsdagar med start klockan 18.00. Första kursdag blir den 22e januari. Varje lektion omfattar två timmar. Antal kursdagar beror på förutsättningarna hos kursdeltagarna, men räkna med att det blir minst tio lektioner fram till certifikatprovet. Lärare på kursen blir Jan Persson (SM6XY) som redan har sett till att sjuttio elever fått certifikat. På den första lektionen kommer vi att diskutera de praktiska arrangemangen som kursdagar och när vi skall starta och sluta.

Efter det att certifikatet är i hamn, kommer vi att fortsätta med ytterligare två lektioner, där vi går igenom vilka möjligheter som finns idag för en radioamatör att utöva sin hobby. Här kommer vi att använda lärare från Radiohistoriska Föreningen.

Kostnaden för kursen blir 1.100 kronor och i denna kostnad ingår:

- Kursmaterial från föreningen Sveriges Sändareamatörer (SSA)
- Kostnaden för licensprovet
- Ett års medlemskap i föreningen Göteborgs Sändaramatörer (GSA)

Kursen omfattar tre delar: en teknisk del, en reglementsdel och en del om elektrisk säkerhet. Vår lärare Jan framhåller särskilt att den tekniska delen innehåller en del beräkningar på elektriska kretsar, så för många blir kursen en nyttig repetition av gamla matte- och fysikkunskaper.

Förutom de sju som redan är anmälda finns plats för fler. Anmäl ditt intresse till bo@sorensson.se så fort som möjligt.

Bo Sörensson

bo@sorensson.se

telefon 0730 322 192

Klockspelet med Danmarks Radios vackra paussignal

För den läsare som inte hört Danmarks vackra pussignal eller har sett hur klockspelet fungerar publicerar vi åter igen adressen till en länk där detta klockspel beskrivs och även visas i full drift.

<http://www.dr.dk/bonanza/serie/Oejeblikke/pausesignal.htm>

Möt Broens två helt suveräna skådespelare

Se intervjun med Saga och Martin, alltså Sofia Helin och Kim Botnia. Sofia är en helt annan person än Saga Norén. Sofia har i verkligheten en varm utstrålning som det är härligt att se efter att ha mött hennes rollfigur "Saga Norén, Länskrim Malmö" under 20 avsnitt. Kim Botnia verkar stå mycket närmare sin rollfigur Martin Rohde, med samma charm och avväpnande skratt som i rollen men Kim verkar som tur är bära på en långt mycket mindre tragik än sin rollfigur Martin.

<http://www.svt.se/bron/skulle-inte-vilja-ha-sa-mycket-martin-i-mitt-liv>

Nyhet:

Radiomuseet har nu börjat med allmänna guidningar

Radiomuseet har under en tid testat med att sätta in annonser varje tisdag i Guiden i GP om att vi erbjuder gratis guidning för alla besökare som kommer till museet klockan 14 samma dag. Det brukar komma 2-3 personer till dessa guidningar så det har givit resultat. Vi återupptar dessa allmänna guidningar tisdagen den 7 januari, direkt efter trettondag jul.

Några tillverkare av rundradiomottagare i Sverige

Concerton

Concerton var ett varunamn ifrån ett Stockholmsbaserat företag Stern & Stern grundat 1922 och från sent fyrtioital ägt av Svenska Philips. Radio med namnet Concerton såldes från 1927. Namnändring 1957 till Conserton.

Dux

H. Ljungfeldt grundade 1926 företaget med namnet Dux Telefon och Radiofabriks AB i Stockholm. Kristallapparater producerades under första året och senare även rundradiomottagare med 1 till 5 rör. Snabbt blev företaget den största radiotillverkaren i Sverige. Svenska AB Philips tog över verksamheten 1934 och från år 1940 tillverkades Dux närradioapparaterna, tv apparater och ljudutrustning av Philips fabrik i Norrköping. Försäljningsorganisationen förblev i Stockholm. Produktion av radio och ljudutrustning upphörde 1979.

Elektromekano

Elektromekano (Svenska Elektromekaniska Industri AB) i Helsingborg är en välkänd radiotillverkare från ca 1923 fram till 30-talet. Företaget tillverkade kristallapparaten Motalaren, förinställd för långvågsmottagning ifrån Motalasändaren som startade 1927. Företaget är fortfarande aktivt inom kabelbranschen.

Kungs Radio

Bröderna Anderssons Velociped i Göteborg startade med radiotillverkning 1932 vilken upphörde 1955 då företaget gick i konkurs. Chefskonstruktör var Helge Lundvall.

Luxor

Luxor Radio AB, Motala grundades av Axel Holstensson 1923 och blev senare en av landets största radiotillverkare. 1934 lanserar Luxor en skivväxlare, den första produkten utanför radioutbudet. Magnefonen (trådspelare) lanseras 1949 som senare byts mot rullbandspelare. De första Luxortillverkade tv-modellerna presenterades 1955. Färg-tv modeller 1967. Nokia övertog verksamheten 1985. Idag används namnet Luxor av Vestel.

Monark

Cykelfabriken Monark etablerade sig i Tobo 1937 och hade här en omfattande tillverkning av skidor, radio-och TV-apparater.

Orion

Svenska Orion AB, Södertälje. Tillverkning av radioapparater 1935-1965.

Philips

Svenska AB Philips, grundades 1923. Den första svenska Philips rundradiomottagare såldes 1927. Under andra världskriget byggde Philips Skandinaviens största radiofabrik i Norrköping.

Radiola

SRA, Svenska Radioaktiebolaget, LM Ericsson; Stockholm

Skantic

Skandinaviska Radio AB startade 1934 med försäljning av Philco radioapparater och tillverkning av radioapparater startade strax efteråt. Axel Holstensson köpte detta företag 1945. Namnet ändrades 1953 till Skantic Radio AB. Luxor hade för liten kapacitet för TV-tillverkning, därför köpte Skantic in Körting apparater ifrån Ahlberg & Bengtsson i Landskrona som var generalagent för Körting Werk. Alla radioapparater efter 1953 var Luxortillverkade.

Tjerneld

Grundades 1923 av Olof Tjerneld och tillverkade radioapparater till slutet av 1950-talet.

Westerstrand

1958 startade företaget en tillverkning av TV-apparater. En fabriksbyggnad uppfördes vid Verkstadsgatan. 1960 startades en filial i Götene där man tillverkade delar till TV-apparater. Filialen i Götene och tillverkningen av TV-apparater lades ned 1971.

Nils-Martin Andersson

nma@telia.com

Saxat från vänföreningen Alexanders hemsida:

Transmission on Christmas Eve

Dessa unika pepparkaksmaster är skapade av Anna-Elvira Cederholm, Grimeton

The machine and the antenna worked well on the Christmas Eve transmission. Unfortunately, the first minute of the message in the transmission was lost.

We wish our listeners a Merry Christmas!

Vänföreningen Alexander

info@alexander.n.se

Facebook

Aktiviteten på Radiomuseets sida på Facebook blommar som aldrig förr tack vare våra engagerade redaktörer Jeanette Nilsson och Matts Brunnegård, som håller igång den med roliga inslag, härliga bilder och åtföljande kommentarer. Detta har resulterat i ett stort inflöde av kommentarer från läsarna. Vår sida på Facebook fungerar som en verklig intresseväckare för Radiomuseet.

Många läsare har deklarerat att de vill besöka museet nästa gång som de kommer till Göteborg, Via Facebook har Radiomuseet verkligen nått ut till nya grupper som vi kanske aldrig skulle nått på något annat vis. Ett stort tack till Jeanette och Matts för era fina insatser under året som gått!

Adressen är som vanligt:

<http://www.facebook.com/home.php?#/pages/Goteborg-Sweden/Radiomuseet/136495834874?ref=ts>

Jeanette och Matts kan vi nå här:

Jeanette Nilsson

jeanette62373@hotmail.com

Matts Brunnegård

gjutaren26@gmail.com

Nyheter från Radiomuseet

Det kom ett mail efter det att förra numret 59 av NfR hade sänts ut och visst blir man glad över att läsa detta:

Tack för trevlig och intressant läsning. Kul att se vad ni har för er. Synd att man bor så långt bort...!

Jag passar på att hälsa alla på Radiomuseet en God Jul och ett Gott Nytt År!

73 Bert Almemo, VE3NR/SM7BUR Toronto, Canada

Ja, som vi tidigare alltid sagt: Vidarebefordra gärna Nyheter från Radiomuseet till vänner och bekanta även de som bor långt borta. Välkomna med bilder, kommentarer och inlägg till Nyheter från Radiomuseet!

Deadline för nästa nummer 61 är onsdagen den 22 januari 2014

Lars Lindskog

l.lindskog@hem.utfors.se

Audionen

Deadline för nummer 1/2014 är måndagen den 3 februari 2014

Material till nästa nr av Audionen skall vara mig tillhanda den 3 februari för att jag skall ha tid att redigera det.

Tänk på att för att få bästa resultat så behöver bilderna vara ca 1-2 MB och i tif-format.

Skannar du bilder så bör upplösningen vara på 300 dpi eller däromkring.

Notiser i form av en bild med en bra bildtext är värdefulla att få som utfyllnad.

Sven Persson

audionen@radiomuseet.se

Kommande möten

- Styrelsemöte tisdagen den 14/1 kl 18
- Områdesmöte onsdagen den 5/2 kl 18
- Styrelsemöte tisdagen den 4/3 kl 18
- Årsmöte lördagen den 22/3 kl 12

Kloka ord

Macintosh is now suporting Windows

